

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom naša imala sreća, a nesloga sve pokvari.“ Naredni poslovi.

Iskazi svakog puka i puka

Netakmič Jopić se sa vraćaju, nepodpisani učitelji, a ne-ferikanski nastavnici.

Preduzima se poduzimanje škola 12. K. u obće... na godinu 6. K. u obće... 3- na 11. K. u obće, od 3- na 11. K. u obće, od 3- na 11. K. u obće.

Fojdini broj stoji 10 h. kolji u Puli, kolji stoji 10 h.

Uredništvo se nalazi u ulici Grada br. 5 te prima stranice osim nedjelje i svake sredi dana od 11-12 sati prije podne.

Odgovorni urednik i izdavačelj Stjepo Gjičić. — U nakladi tiskara J. Krimpčić i drug. u Puli. — Glavni saradnik prof. Matko Mandić u Trzinu.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda“
naa Kastva

Gospodni predplatnici koji nam da-
juje predplatu
za jednu godinu ili samo prošle polu-
godine, odnosno ona, koji redovite pod-
miraju predplatu napred, molimo
uvažno ovim, da nam ista čim prije
naznače, jer 1. julijem nastupamo već
II. polugodišta. Jedino uz tačan pred-
platu omogućuje nam se i tačnost u
računima.

Iz delegacija.

Vadimo iz govora gosp. delegata
Kaftana najzanimivije točke, tičuće se
narodnih odnosa u Istri i Dalmaciji.

Govorio je ovako:

Nj. Preuzv. ministar-predsjednik iz-
vanjskih posala izrazio se je u ugarakoj
delegaciji, da svrha naše mornarice sastoji
izključivo u obrani naše obale.

Ja bih se mogao sa tom tvrdnjom
samo djelomice slagati. Obrana mora pro-
težati također i na zaštitu svih onih in-
teresa, što no su u savezu sa našom
obalom.

Prije svega moraju se promovirati na-
rodni, kulturni i gospodarstveni interesi
našeg primorskog pučanstva, da postane
sposoban za obranu obale, jer za obranu
svake točke naše duge obale nebi moglo
dostajati jedno mnogo veće brodogvlje.

Pučko školstvo u Istri i u Dalmaciji
je veoma manjkavo, a u prvomenovanoj
pokrajini za 17.000 djece dužne polaziti
školu, nema niiti jedne hrvatske odnosno
slovenske pučke škole, što se svakako mora
pripisati u grieh našemu ministarstvu bo-
goštovja i nastave.

Škola za strojeve c. i k. mornarice
u Puli morala bi se tako udesiti, da u
istu budu mogli stupiti i bez poznavanja
njemačkog jezika mladići hrvatske na-
rodnosti, koji sa absolutni jednu obrn-
ničku školu — a jedna takova izvratna
se nalazi u Kastvu. Prva bi školska go-
dina morala biti udešena dvojezično, hr-
vatski i njemački sa njemačkim tečajem,
da budu mogli naučiti hrvatski djaci nje-
mački jezik.

Sazaliti je također, da se hrvatski
jezik na c. i k. akademiji mornarice na
Rijeci ne podučava dovoljno, po jednoj
snasma kvalificirano učiteljskoj sili.

Veoma je nepovoljno za momčad hr-
vatske narodnosti, koja daje našoj ratnoj
i trgovačkoj mornarici najbolje mornare,
da častnici ne obće s njimi u njihovom
materinskom jeziku.

Smisao „Obrana obale“ se nesavije
odnositi samo na materijalno stičenje ze-
malja na moru, naša ratna mornarica
mora štiti i trgovačke brodove, koji znače
produženje domaće obale.

Na svršetku oslobođenjem se spome-
niti još dva pitanja. Prvo pitanje je pri-
kladno stakljivo i za mene dosta neugodno.
Svake godine, u koliko sam doznao, pred
obćinskim izborima u Puli, sklaplja se
među činovnici mornarice, arkapija, čin-
ovnici i vladajućom strankom kompromis
u svrhu osjeganja pobjede u nekojima
tjelesima.

Sadašnjoj obćinskoj upravi odnoso
njesanim yoditeljem leži uvijek na sre-
glavno to, da si osjeganju pobjedu u
trećem tijelu; drugo tijelo amatarju si-
gurnim.

Da to postignu, mora se dakle učiniti
kompromis, gdje činovnici mornarice, ima-
jući pravo glasa, moraju dati dobru po-
moć za slučaj, da bi talijanska vladajuća
stranka dobila u III. izbornom tijelu. Ako
se to ne dogodi, kompromis ne vrijedi za
I. izborno tijelo.

Ja se neću dalje baviti tim pitanjem,
premda je ono veoma interesantno, ali mi
se ipak čini, stojeć na onomu što mi je
priobćeno, da ne valja, da jedna takova
korporacija, takovo činovništvo — kod
gradskih izbora sklapa kompromise sa
strankom; pa sve da se ista stranka što
ču ja dragovoljno priznati, nalazi u ve-
likoj većini.

Ali tamo se nalazi također jedna
čvrsta manjina hrvatske i slovenske na-
rodnosti, te ako se sklaplja kompromis na
onaj način, nebi se smjelo zahorviti ovu
stranku, nego joj omogućiti, da bude
mogla sudjelovati u obćinskoj upravi.

Dogodilo se još stvari koje mi nije
drago spominjati. Doznao sam na primjer,
da je obćinska uprava pred tri godine
zabranila, podignuti grobni spomenik sa
slovenskim napisom nekome pokojnomu
c. kr. poštnom kontroleru, sa opazkom
da je dozvoljeno postavljati grobne spo-
menike samo sa talijanskim napisom.
— To je meni priobćeno, te ako je ta viest
točna, bilo bi vrlo žalostno, obzirom na
načelo, da smo poslije smrti svi jednaki i
isto vrijedi.

Pri zaključku oslobođenjem se upo-
zorit Nj. Preuzv. na stanje koje se tiče
hrvatskih i slovenskih radnika u arsenalu.
Ovi su dobri i vrijedni radnici, od kojih
mnogi rade u arsenalu 20 do 30 godina
na podpuno zadovoljstvo njihovih pogla-
vara, te premda znadu čitati i pisati, sa
osim materinskog jezika poznavaju do-
puno i talijanski, nije bilo moguće do
danas da ti ljudi dodju do višeg kojeg
stupnja službe.

Ja mislim, da nije neopravdana nji-
hova želja, da se barem zaslužne radnike
i one koji su mnogo vremena služili učini
predradnicima, ili da se, pripusti barem
nekoje mnogo zaslužne ljude na majstorski
izpit te im se dade majstorski čin i da ih
se za starost obkrbi na bolji način nego
li je to bio slučaj do sada.

Potstavio bih dakle molbu na Nj. Pre-
uzv. neka pita podatke od uprave arse-
nala o zasluhima hrvatskim i slovenskim
radnicima, i da ne dopusti, da isti budu
zaposlavljeni s radnicima drugih narod-
nosti i od ovih vrijeđani.

Moliti ću također Vašu Preuzvišenost,
da ne izdaje naloga glede kazermiranja
radnika; jer to nebi odgovaralo narod-
nosnoj osebnosti radnika, osobito glave-
noskog pučanstva. Slaven nastoji da si
zasida vidišti, pa bio i mali domak. I
najmanja kućarica i najmanji vrtili, da
ga po dovršenoj dnevnoj radnji obraduju,
podpuno mu zadostaje. Pristalno kazermi-
ranje nebi zadovoljilo te ljude, a imalo
bi i drugih neugodnih posljedica, kao što
se uvidja već sada, da kotarski sudovi
imaju prilike baviti se tim stvarima veoma
često.

Završajem s tim riječima i preporu-
čijam svoje predloge dobrohotnom uva-
ženju Vaše Preuzvišenosti. (Zivahno odo-
bravanje).

O školskih taksah i o školstvu u Istri.

Interpelacija zastupnika Spiričića i drugova na njegova preuzvi-
šenost gospodina ministra-predsjednika
i praviljelja ministarstva autarnjih
posala, te na njegova preuzvišenost
gospodina ministra bogostovlja i na-
stave glede postapanja sa školskom
taksom i u obće o školskih poslovih.

Od ono doba, odkad upotrebljava
vladajuća stranka u Istri sva sredstva,
bez obzira na pravo i zakon, da potali-
janci Istru — dođim ju već sada ozna-
čuje i s njom postupa kao sa talijanskim
pokrajinom, u čemu je od strane činov-
nika c. kr. primorske vlade neizravno ili
također izravno podupirana — čini sve
poteškoće, koje se dade jedva pomisliti,
proti ustrojenju ili proširenju hrvatskih
ili slovenskih pučkih škola.

Preko 17.000 hrvatske i slovenske
djece nemože polaziti školu, jer je ne-
maju; čitave obćine, dapače čitavi kotari
sa štitinama i biljadami hrvatske djece,
koje su dužna polaziti školu, ili nemaju
nikakve škole ili imaju školu sa talijanskim
naukovnim jezikom.

Od deset godina amo tužilo se i mo-
lilo u carevinskom vieću za pomoć kod
svake razprave o proračunu ministarstva
za bogostovlje i nastavu. Već kod raz-
prave o proračunu god. 1893. osvjeđoči se
je proračunski odbor u toliko o pra-
vičnosti pritužba i o opravdanosti zahtjeva,
da je stavio predlog: „Poziva se c. kr.
vladu, da posveti pučkomu školstvu u Pri-
morsku podpunu pažnju, te da nastoji, da
se osobito provedu zakonite ustanove, a
da se osigura polazak škole svim, koji
su ju dužni polaziti, i da se podučaje
djecu u njihovom materinskom jeziku od
učitelja za to usposobljenih.“

Taj predlog proračunskoga odbora
prihvatilo je carevinsko vieće.

C. k. vlada, osobito c. k. ministarstvo
bogostovlja i nastave, koje je u prvom
redu odgovorno za provedenje ustanova
školskoga zakona, jest po tomu dužno ne
samo na temelju zakona, već također
usljed poziva zakonodavnog tijela, da
ustroji škole tamo, gdje ih nema, i da
dade svuda podučavati djecu u materin-
skom jeziku od učitelja, koji su za to
usposobljeni.

A što se je od ono doba učinilo?
Polag godišnjeg izvještaja o stanju pučkog
školarva u Istri za godinu 1894—95. bi-
jaše u toj pokrajini:

- 63 talijanske redovite javne pučke škole sa 181 razreda,
- 54 hrvatske redovite javne pučke škole sa 76 razreda,
- 22 slovenske redovite javne pučke škole sa 29 razreda.

Kako je to nepravedno, pokazuje nam
ta okolnost, da imade u Istri polag služ-
benog popisa pučanstva od godine 1890.
okruglo:

- 118.000 stanovnika sa talijanskim obćevnim jezikom,
- 140.000 stanovnika sa hrvatskim obćevnim jezikom,
- 44.000 stanovnika sa slovenskim obćevnim jezikom.

Kao mjerilo za školsku poduku ne
odlučuje broj škola, već broj razreda:
koliko razreda, toliko učiteljskih sila.

Po tomu imalo je u školskoj godini
1894—95:

- 118.000 stanovnika sa talijanskim obćevnim jezikom 181 razred,
- 140.000 stanovnika sa hrvatskim obćevnim jezikom 76 razreda, i
- 44.000 stanovnika sa slovenskim obćevnim jezikom 29 razreda.

118.000 stanovnika sa talijanskim ob-
ćevnim jezikom imalo je po tomu 105
razreda više, nego li 140.000 stanovnika
sa hrvatskim obćevnim jezikom, a za 76
razreda više nego li 184.000 stanovnika
sa hrvatskim i slovenskim obćevnim jezi-
kom skupa.

Već ove brojke neka vam pruže do-
kaz, da se je u spomenutoj školskoj go-
dini 1894—95. veliko pomanjkanje hr-
vatskih i slovenskih pučkih škola, odnosno
razreda opazalo, da je bilo ono 17.053
djece, koja bijahu dužna školu polaziti
polag dobe i redovitog razruja, a ipak
poduku neuzivaše, jer im nebijase moguće
školu polaziti. — djeca ta bijahu naime
hrvatski i slovenskog obćevnog jezika,
te također materinskog obćevnog i iste na-
rodnosti.

Svaki pravedno i pošteno misleći čov-
jek morao bi dakle vjerovati, da se je
nakon one školske godine, obzirom tako-
đer na spomenuti, poveze opravdan i
utemeljeni poziv carevinskoga vieća iz go-
dine 1893. na c. kr. vladu osobito ako i
ne izključivo broj hrvatskih i slovenskih
pučkih škola i razreda pomnožio. Varao
bi se tko bi to očekivao!

Polag godišnjeg izvještaja o stanju
školarva u Istri za godinu 1898—99, po-
slednjeg, što ga je podpisani imao na
porabu, bijaše u Istri:

